

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตลอดระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมา การพัฒนาประเทศต้องอาศัยเทคโนโลยี วัตถุดิบจากต่างประเทศ เป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ประชาชนทุกระดับยังขาดความเข้มแข็ง และความสามารถในการพึ่งตนเองได้ จึงทำให้เกิดการสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ ประสพภาวะวิกฤติอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบกระเทือนเดือดร้อน กันทั่วประเทศ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเตือนย้ำ และพระราชทานแนวทางพัฒนาอย่างถูกวิธีมา โดยตลอด ซึ่งจะเห็นได้จากโครงการพัฒนาตามแนวพระราชดำริต่างๆ ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้ พระราชทานมาตามลำดับจนปัจจุบัน

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ทรงพระกรุณาปรับปรุงพระราชทานข้างต้น เป็นที่มาของ นิยาม "3 ห่วง 2 เงื่อนไข" ที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำมาใช้ในการรณรงค์เผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านช่องทางต่างๆ อยู่ ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บนเงื่อนไข ความรู้ และคุณธรรม การ พัฒนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนา ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ ประมาท ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการ เปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการ นำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้าง พื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกใน คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มี สติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและ กว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (อภิชัย พันธเสน : 2542)

การพัฒนาประเทศตามกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมสมัยใหม่ ที่เน้นการเรียนรู้แบบแบ่งแยก เฉพาะด้าน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา หมอเฉพาะโรค ระบบการเกษตรแบบพืชเดี่ยวหรือการเพาะปลูกพืช เศรษฐกิจ เป็นรูปแบบของเกษตรกรรมแผนใหม่ ซึ่งเหมาะกับพื้นที่ขนาดใหญ่ ที่ดำเนินการโดยใช้เงิน ลงทุนมากละเลยคุณค่าของสังคมไทยในอดีต ความรู้และค่านิยมแบบใหม่ซึ่งมิได้พัฒนามาจากรากฐานที่ เป็นจริงของสังคมไทย สอนให้คนรู้จักคำว่า "ทุน" แต่ไม่สอนให้คนเรียนรู้การจัดการทุน หาเงินให้ ได้มาก ได้เท่าไรนำมาซื้อกิน ซื้อใช้ คนส่วนใหญ่จึงเป็นผู้บริโภคมากกว่าเป็นผู้ผลิต ไม่สามารถเรียนรู้และ จัดความสัมพันธ์ของชีวิตกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและค่านิยมแบบใหม่ ก่อให้เกิดปัญหามากมายทั้ง ปัญหาหนี้สิน สูญเสียที่ดิน พื้นที่เกษตรกรรมถูกทิ้งว่างเปล่า ครอบครัวแตกแยก ยาเสพติด อาชญากรรม เอดส์ มลภาวะ สุขภาพทั้งกายใจอ่อนแอ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ชุมชนมีความขัดแย้ง และขาดความสงบสุข

แนวความคิดและทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554) มีแนวคิดและทิศทางหลักต่อเนื่องจากแผนฯ 9 ยังยึดปรัชญาเรื่อง “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และ “เศรษฐกิจพอเพียง” และนำปรัชญาดังกล่าวมาสร้างเป็นค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทย โดยยึดถือค่านิยมดังกล่าวให้เป็นเสมือนแก่นแท้ของแผนพัฒนาประเทศ รวมทั้งช่วยเสริมสร้าง “ระบบการบริหารจัดการที่ดี” ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมปัจจุบันไปสู่ “สังคมแห่งคุณภาพ” ที่มีความสมดุล เข้มแข็ง เน้นการพึ่งพาตนเอง และเน้นความสามารถในการยกระดับคุณภาพชีวิต รวมทั้งการเสริมสร้างคุณค่าทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรม พร้อมกับการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เกิด “สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้” ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถด้านการศึกษาของคนไทย สอนให้คนคิดเป็น ทำเป็น รู้จักการแสวงหาและเรียนรู้วิทยาการสมัยใหม่ ขณะเดียวกันก็ได้วางแนวทางสู่ “สังคมแห่งความเอื้ออาทร” ด้วยการให้ความสำคัญกับผู้ด้อยโอกาสในสังคมเพื่อสร้างความเป็นธรรม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของคนไทยที่ควรดำรงและรักษาไว้โดยยึดหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นบรรทัดฐานในการดำรงชีวิต และแนวทางปฏิบัติตน (กรุงเทพฯ: รทท. 2550 : 6)

แม้ว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เผยแพร่อย่างกว้างขวาง ขยายตัวเป็นกระแสการพัฒนาในหมู่ประชาชนทุกระดับ แต่การรับรู้เพียงผิวเผินโดยไม่นำไปปฏิบัติหรือขาดการเรียนรู้ที่แท้จริง ไม่มีการประยุกต์ทักษะในการใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้องอาจทำให้การตีความที่ไม่ครอบคลุมครบถ้วน หรือการเผยแพร่ความเข้าใจผิดให้กว้างขวางย่อมทำให้ผลสัมฤทธิ์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ควรจะได้เป็นประโยชน์สูงสุด คณะผู้วิจัยเคยสำรวจชุมชน พบว่าระบบเศรษฐกิจของชุมชนมีพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สมบูรณ์ มีประสิทธิผลของแนวคิดให้กับกลุ่มชุมชนที่เป็นรากแก้วของสังคมไทย พวกเขาเข้ารับกระแสเศรษฐกิจพอเพียงเร็วกว่าประชาชนในภาคส่วนอื่นๆ ปัจจัยสำคัญเป็นเช่นนี้เพราะ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวทาง “ทฤษฎีใหม่” ให้กับประชาชนมาก่อนหน้านั้นแล้ว และประสานเข้ากับองค์ความรู้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ผู้นำชุมชนนำเสนอเป็นนโยบายระดับชาติ ทั้งเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ และวิสาหกิจชุมชน มีหลักปฏิบัติที่สำคัญและเป้าหมายที่ใกล้เคียงกัน ความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กรเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 เป็นเรื่องของการสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือการที่กิจกรรมเศรษฐกิจต่าง ๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ การรวมกลุ่มกัน เพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่มและส่วนรวม บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามกำลังและความสามารถของตนซึ่งจะสามารถทำให้ ชุมชนโดยรวมหรือเครือข่ายวิสาหกิจนั้น ๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง

การพัฒนาให้เป็นระบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิธีการที่จะเกิดความเข้มแข็ง มั่นคง ไม่ล้มง่าย เพราะโครงการต่างๆ จะเกาะเกี่ยวและเกื้อกูลกัน และมีประสิทธิภาพ จะสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี แบบจำลองระบบเศรษฐกิจพอเพียง จะเกิดได้เพราะใช้ความรู้เป็นฐาน ค้นหาและพัฒนาเป็นทุนทางปัญญาที่สำคัญที่สุดของชุมชน ที่ส่วนหนึ่งสั่งสมมาจากบรรพบุรุษ แต่ต้องเรียนรู้เพื่อสืบทอด

และประยุกต์ใช้ให้เป็น เรียนรู้เพื่อค้นหาทุนอื่นๆ ในท้องถิ่น บวกกับความรู้สากล ผสานกับความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังจะช่วยวางแผนทางในการพัฒนากิจกรรมเศรษฐกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้ชุมชนมีระบบพัฒนาหลาย ด้านหลายมิติ มีกรอบดี มีกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ระบบเศรษฐกิจสังคมท้องถิ่นที่พึ่งตนเองอยู่ได้อย่างมั่นคงยั่งยืน ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของภาคกิจกรรมเศรษฐกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงต่อเศรษฐกิจของประเทศ จึงได้กำหนดการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาให้เป็นระบบเศรษฐกิจพอเพียงในอนาคต ให้เป็นที่ยอมรับและนำไปปฏิบัติของประชาชนทุกระดับ และมีการพิสูจน์สมมติฐานทางวิชาการเพิ่มขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอนเริ่มจากการศึกษาสภาพปัญหาและการดำเนินงานเชิงประจักษ์ ที่ผ่านมาของชุมชนที่ดำเนินการ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาให้เป็นระบบเศรษฐกิจพอเพียงในอนาคต มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อวิเคราะห์ระบบเศรษฐกิจชุมชนอันได้แก่ ปัจจัยการผลิตและผลผลิตของ ระบบการผลิตทางด้านการเกษตร
- 2) เพื่อประเมินระดับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ . ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และ การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม ในระบบการผลิตด้านการเกษตร
- 3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างและความเชื่อมโยงขององค์ประกอบของ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับระบบการผลิตทางด้านการเกษตร

1.3. ขอบเขตของการวิจัย

- (1) ด้านเนื้อหา ใช้กรอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ชี้ถึงแนวทางการปฏิบัติตน โดยคำนึงถึง . ความพอประมาณ . ความมีเหตุผล และ การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
- (2) ด้านบุคลากร/ประชากร โดยเลือกตัวอย่างจากทำเนียบชุมชนที่ปฏิบัติตามที่อยู่ในโครงการชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อ เก็บรวบรวมข้อมูลจากประธานและกรรมการชุมชน ทำนายนายก อบต. ปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนต้นแบบที่เลือกศึกษา
- (3) .ด้านสถานที่ ศึกษาชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีระดับการพัฒนาเป็นชุมชน (Best Practice) ที่เข้าข่ายการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกรุงเทพและปริมณฑล และในส่วนภูมิภาค ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้

1.4 . ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สิ่งสำคัญที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- (1) เกิดพระเกียรติพระอัจฉริยภาพของ โดยขยายผลงานวิจัยตามแนวพระราชดำริ เผยแพร่องค์ความรู้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการวิจัยและพัฒนาแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ทฤษฎีใหม่และทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. ของประเทศไทย ผู้สากลในประเทศต่างๆ
- (2) เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกันของอาชีพในชุมชนและวิทยาลัยชุมชน
- (3) เป็นองค์ความรู้ในการวิจัยและพัฒนาแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ทฤษฎีใหม่และทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม.เผยแพรให้ป็นวัฒนธรรมและสร้างอัตตะลักษณะแก่นคนไทยรุ่นใหม่และการวิจัยเพื่อพิสูจน์แนวคิดทฤษฎีใหม่
- (4) รูปแบบระบบการบริหารจัดการการผลิต การจัดการวิสาหกิจชุมชน การจัดการทุนของชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ง่ายต่อการปฏิบัติ
- (5) แนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- (6) กระตุ้นให้เกิดการ สร้างสรรค์ทุนทางสังคมและการพัฒนาเครือข่ายธุรกิจตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- (7) เป็นประโยชน์ในการรณรงค์ “วิถีคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพียงเท่านั้น คือ ทฤษฎีที่สามารถสร้างความมั่นคงและทำให้ชุมชนเอาตัวรอดได้อย่างแท้จริง”ในชุมชนต่างๆ

1.5 นิยามศัพท์

(1) **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์”(ออนไลน์ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงภาคเหนือ. www.prd.go.th)

(2) ระบบเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy)

ระบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจที่พอเพียงกับตัวเอง ทำให้อยู่ได้ ไม่ต้องเดือดร้อน มีสิ่งจำเป็นที่ทำได้โดยตัวเองไม่ต้องแข่งขันกับใคร และมีเหลือเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ไม่มี อันนำไปสู่การแลกเปลี่ยนในชุมชนและขยายไปจนสามารถที่จะเป็นสินค้าส่งออก เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจระบบเปิดที่เริ่มจากตนเองและความร่วมมือ วิธีการเช่นนี้จะดึงศักยภาพของ ประชากรออกมาสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ซึ่งมีความสัมพันธ์กับ “จิตวิญญาณ” คือ “คุณค่า” มากกว่า “มูลค่า”(ออนไลน์ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงภาคเหนือ. www.prd.go.th)

การให้ความหมายหรือนิยามของคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” สำหรับคนในชุมชนนั้น พบว่ามีการให้ความหมายที่หลากหลายตามแนวคิดและประสบการณ์ ซึ่งสรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้มองเรื่องเศรษฐกิจหรือการประกอบอาชีพแต่เพียงอย่างเดียว แต่การมอง **เศรษฐกิจพอเพียงในความหมาย**

ของชุมชน มีมุมมองถึงการมีชีวิตที่พอเพียง เป็นชุมชนที่เอื้ออาทร ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ร่วมเรียนรู้ และเป็นเครือข่ายต่อยอดที่พัฒนาสู่คนรุ่นหลัง โดยให้แนวคิดหลักของ “เศรษฐกิจพอเพียง” ว่าเป็นการ “ทำให้เค้ารู้ อยู่ให้เค้าเห็น เป็นตัวอย่างได้” ซึ่งคนในชุมชนขุนหลายฝ่ายต่างร่วมคิด ร่วมพัฒนา จนท้ายสุดเกิดการต่อยอดและพัฒนาเป็นกลุ่มต่างๆ ดังที่ปรากฏในชุมชนชุมชน อาทิเช่น กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มสินค้าทดแทนครัวเรือน กลุ่มเลี้ยงผึ้ง เป็นต้น

(3) เกษตรทฤษฎีใหม่ (The Royal New Theory)

ทฤษฎีใหม่ เป็นกระบวนการแนวความคิดของการจัดการและพัฒนาผสมผสานปัจจัยการผลิตทางการเกษตร และงานหัตถกรรม งานอุตสาหกรรมในครอบครัวและชุมชนเข้าด้วยกันอย่างประสานสอดคล้องในของปัจจัยในการดำเนินการ โดยมีแนวการปฏิเสฐที่ว่าประหยัดเงินทุน ประหยัดทรัพยากร ประหยัดพื้นที่ ประหยัดแรงงาน แต่ใช้คนทำงานอย่างจริงจังและเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน ปัจจัยการดำเนินการที่นำเข้ามาสู่กระบวนการและวิธีการจัดการนี้ เป็นกรณีของการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตร เป็นต้นแบบ โดยหยิบเอาปัจจัยที่จำเป็นของการทำการเกษตรมาทำการจัดการอย่างได้ผล

(3.1.) ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1

พื้นฐานที่สำคัญของเกษตรกรที่จะปฏิบัติทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง ได้แก่ มีพื้นที่ค่อนข้างน้อย ประมาณ 15 ไร่ ค่อนข้างยากจน จำนวนสมาชิกปานกลาง (ไม่เกิน 6 คน) อยู่ในเขตใช้น้ำฝนธรรมชาติ ฝนไม่ชุกมากนัก ดินมีสภาพขุดสระเก็บกักน้ำได้ ในระยะแรกจะผลิตพอเพียงเลี้ยงตัวได้ แต่จะต้องกินอยู่อย่างประหยัด มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามัคคี และช่วยเหลือเกื้อกูลกันกับเพื่อนบ้าน หลักการที่สำคัญของการปฏิบัติคือรู้จักการบริหารและจัดการดินและน้ำ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติร่วมกับการบริหารเวลา บริหารเงินทุน และกำลังคน เพื่อให้บังเกิดผลผลิตเป็นอาหารและรายได้ตลอดปี และผลจากการที่ได้ทรงคิดและคำนวณ พระองค์ได้ทรงแนะนำให้แบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วนร้อยละ 30 : 30 : 30 : 10

(3.2) ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า

เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ลงมือปฏิบัติตามขั้นที่หนึ่งในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว เกษตรกรก็จะพัฒนาตนเองไปสู่ขั้นพออยู่พอกิน เพื่อให้มีผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงควรที่จะต้องดำเนินการตามขั้นที่สอง และขั้นที่สาม ต่อไปตามลำดับ ดังนี้

(3.3) ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง คือ ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูป กลุ่ม หรือ สหกรณ์ หมายถึงชุมชนที่มีระบบกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง มีกระบวนการดำเนินงาน (1) มีเป้าหมายของกิจการ (2) ครอบครองและจัดการปัจจัยการผลิต (3) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพอที่จะเป็นตัวอย่างแก่ชุมชนอื่นได้ ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สองก็คือ การเกษตรก้าวหน้า หรือเกษตรออมทรัพย์ ซึ่งเป็นขั้นที่ครอบครัวเกษตรกร ชุมชนเกษตรกรทุกระดับร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน ในการบริหารจัดการพื้นที่ทำการเกษตรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ด้วยเกษตรกร บุคลากร ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม ร่วมคิด ร่วมทำ และประสานงาน เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาการเกษตรยั่งยืน มีการร่วมแรง ร่วมใจกันดำเนินการในด้านต่างๆ

(3.4) ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม

เมื่อดำเนินการผ่านขั้นที่สองแล้ว เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรก็ควรพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่สามต่อไป คือ ติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาทุน หรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคาร หรือบริษัท ห้างร้านเอกชน มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ทั้งฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคารกับบริษัท จะได้รับประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ

(4) ชุมชน (Community)

ประเวศ วะสี (2540) ได้ให้ความหมายของ “ชุมชน” โดยเน้น “ความเป็นชุมชน” ว่าหมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งเท่าใดก็ได้ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ มีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน

(5) ชุมชนพอเพียง (Sufficiency Community)

ปรีชา พิบูลสงคราม (ออนไลน์. www.porpeang.or.th, 2553) ชุมชนพอเพียง คือกลุ่มบุคคล/ครอบครัวต่างๆ ที่มีความพอเพียงแล้ว คือมีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต จนสามารถพึ่งตนเองได้ บุคคลเหล่านี้มารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานภาพ ภูมิสังคมของแต่ละชุมชน โดยพยายามใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการร่วมแรงร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพ ในสิ่งที่จะสร้างประโยชน์สุขของคนส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชน อย่างมีเหตุผล โดยอาศัยสติ ปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และ บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต อดกลั้นต่อการกระทบกระทั่ง ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน จนนำไปสู่ความสามัคคีของคนในชุมชน ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนที่สมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จนกระทั่งสามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่างๆ

(6) เศรษฐกิจชุมชน (Community Economics)

เศรษฐกิจชุมชน จึงหมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการ ทั้งในด้านการผลิต การบริโภค และการกระจายผลผลิต โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนนั้น คือ ให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ บนรากฐานความสามารถที่มีอยู่ จากการใช้ “ทุนของชุมชน” ซึ่งทุนของชุมชนทั้งที่เป็นทุนทางสังคม เช่น วิธีการผลิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนสถาน โรงเรียน ที่ดิน ทรัพยากร การคมนาคมขนส่ง ลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจชุมชน คือ ครอบครัวเป็นหน่วยการผลิต แรงงานของสมาชิกในครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ความพอเพียง ความพึ่งตนเองที่เราพูดถึงขึ้นอยู่กับการใช้แรงงานเป็นอย่างมาก พึ่งแรงงานในครอบครัว พึ่งทรัพยากรท้องถิ่น พึ่งตนเอง และพึ่งกันเองในชุมชนก่อน และหากจะขาย ก็ขายในตลาดใกล้ตัว ตลาดภูมิภาค ตลาดภายในประเทศ ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจชุมชนนั้น ฝังตัวอยู่ในสังคมและวัฒนธรรม (มงคล ด้านธานินทร์, www.cd.go.th, 2553)

(7) การพัฒนา (Development) หมายถึง ทำให้มั่นคง ทำให้ก้าวหน้า การพัฒนาประเทศก็ทำให้บ้านเมืองมั่นคงมีความเจริญ ความหมายของการพัฒนาประเทศนี้ก็เท่ากับตั้งใจที่จะทำให้ชีวิตของแต่ละคนมีความปลอดภัย มีความเจริญ มีความสุข